

Kommentti 22.4.2022

kirjaamo.ym@gov.fi

Viite: Ympäristöministeriön järjestämä kuulemistilaisuus 13.4.2022, jossa kerrottiin mahdollisuudesta kommentoida maankäyttö- ja rakentamislain uudistusta kirjallisesti 22.4.2022 mennessä

**Maankäyttö- ja rakennuslain uudistus:
Kommentti 22.4.2022, allekirjoittajana Uudenmaan kuntien kaavoittajia sekä muita maankäytön ohjauksesta vastaavia viranhaltijoita**

Tämä kommentti koskee maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen valmistelun ongelmia. Ympäristöministeriöltä 13.4.2022 uutta rakentamislakia koskevassa kuulemistilaisuudessa saadun tiedon mukaan lakiuudistusta/lakiluonnosta voi kommentoida kirjallisesti 22.4.2022 asti. Lyhyestä kommentointiajasta ja puutteellisesta aineistosta johtuen lakiuudistuksen sisältöön liittyviin kysymyksiin ei ole mahdollista ottaa kantaa.

Lainvalmistelu ei ole valtioneuvoston ohjeistuksen mukaista. Kuuleminen on riittämätöntä, näennäistä ja keskeisten tahojen osallistaminen puutteellista. Lakiluonnoksiin ei ole tosiasiallisesti mahdollisuutta perehtyä ja ottaa kantaa.

Annetussa kireässä aikataulussa ei kunnissa ole ehditty perehtyä aineistoon ja näin ollen ei ole ollut mahdollista tehdä asiasta esitystä luottamuselimille. Lisäksi hallinnollinen käsittely vie huomattavasti pidemmän ajan, useita viikkoja. Siksi kommentti on annettu yhteenvetona Uudenmaan liiton järjestämistä lakiuudistukseen liittyvistä keskusteluista, joihin on osallistunut Uudenmaan kuntien kaavoittajia sekä muita maankäytön ohjauksesta vastaavia viranhaltijoita.

13.4.2022 ympäristöministeriö järjesti uuden **rakentamislain** kuulemistilaisuuden, johon avoin kutsu ilmestyi ympäristöministeriön verkkosivuille vajaa kaksi vuorokautta ennen tilaisuutta (11.4.2022). Samalla julkaistiin yli 400-sivuinen luonnos hallituksen esitykseksi uudeksi rakentamislakiksi. Tässä aikataulussa on mahdotonta, että kaikki keskeiset osallistujatahot olisivat jotakin kautta saaneet tiedon järjestettävästä kuulemistilaisuudesta, olisivat saaneet järjestelyä aikataulunsa niin, että tilaisuuteen osallistuminen olisi ollut mahdollista ja olisivat ehtineet tutustua riittävästi aineistoon niin, että kuulemistilaisuudella olisi ollut todellista merkitystä osallisten näkemysten esiintuonnin kannalta.

Vielä kuulemistilaisuuden alussa käsitys oli, että tilaisuus on ainoa mahdollisuus antaa palautetta rakentamislakiluonnoksesta. Vasta tilaisuudessa kävi ilmi, että kirjallista palautetta voi antaa 22.4.2022 asti. Tätä tietoa ei kuitenkaan edelleenkään löydy esimerkiksi mrluudistus.fi -

verkkosivulta, joten kommentointimahdollisuus ei ole yleisesti kaikkien tahojen tiedossa.

Syksyllä 2021 järjestetyn lausuntokierroksen jälkeen silloinen kaavoitus- ja rakentamislakiluonnos on nyt jaettu kahdeksi erilliseksi laiksi. Muutos on merkittävä ja tästä syystä tulisi järjestää uusi asianmukainen kuuleminen. Myöskään syksyn 2021 lausuntokierroksen palautteen sisältöä ja sen vaikutuksia lakien valmisteluun ei ole avattu riittävällä tavalla.

Luonnosta nykyisen MRL:n alueidenkäytön osuuden korvaavaksi uudeksi maankäyttö-/alueidenkäyttölaiksi ei ole ollut saatavana, jotta siihen olisi mahdollisuus perehtyä. Uuteen, nykyisen MRL:n rakentamista koskevan osion korvaavaan yli 400-sivuiseen luonnokseen hallituksen esitykseksi uudesta rakentamislaista tulee kommentointiajan loppuun mennessä olemaan aikaa perehtyä seitsemän työpäivän ajan. Tähän rakentamisen osiota koskevaan luonnokseen on sisällytetty myös listaus niistä muutoksista, joita on tulossa uuteen maankäyttö-/alueidenkäyttölakiin verrattuna nykyiseen MRL:iin. Aineisto on siis kokonaisuutena varsin epäselvä. Onkin todennäköistä, että monet alueidenkäyttöön liittyvät sidosryhmät eivät osaa etsiä alueidenkäytön osiota uudesta rakentamista koskevasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi.

Kommentointimahdollisuus on sitä paitsi tuotu esiin nimenomaan vain uutta rakentamislakia koskevassa kuulemistilaisuudessa. Vaikuttaa siis siltä, että alueidenkäytön osuutta eli uutta alueidenkäyttö-/maankäyttölakia koskien ei olla järjestämässä minkäänlaista kuulemistä.

Lakiuudistusaineistoa on tämän kuulemistilaisuuden ja kommentointikierroksen aikana ollut saatavana vain suomeksi. Säädösvalmistelun kuulemisessa tulee kuitenkin käyttää molempia kansalliskieliä, suomea ja ruotsia sekä tarvittaessa myös saamea. Tältäkin osin lainvalmistelu ja siihen liittyvä kuuleminen on merkittävästi puutteellista. Pika-aikataululla järjestetty satunnaisen osallisjoukon tiedossa oleva kommentointikierros, jonka kohdentuminen eri lakiluonnoksiin on epäselvä, ja joka ei myöskään täytä säädösvalmistelun kuulemisen kielivaatimuksia, ei voi lainvalmistelussa korvata varsinaisia kuulemisia.

Riittäviä vaikutusten arviointeja ei ole tehty sen varmistamiseksi, että uusi kahden lain muodostama kokonaisuus toimii ja vastaa uudistukselle asetettuihin tavoitteisiin. Ei myöskään ole riittävästi arvioitu ja varmistettu uusien lakien toimivuutta muiden alueidenkäytön ja rakentamisen kokonaisuuden kannalta keskeisten lakien kanssa – mm. digitalisaation ja maapolitiikan (lunastukset) osalta tilanne on varsin epäselvä: Kuulemistilaisuudessa 13.4.2022 kerrottiin, että aiemmin kerrotusta poiketen alueidenkäytön digitaalisuutta koskevia pykälä ei viedäkään eteenpäin osana MRL-uudistusta, vaan ne on päätetty valmistella osana lakia rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä, joka sekkin on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2022. Näitä pykäläluonnoksia ei ole tätä kommenttia kirjoitettaessa ollut saatavana. Myöskään MRL-uudistuksen yhteyttä lunastuslain uudistukseen ei ole lainvalmistelun yhteydessä tutkittu tai ainakaan sidosryhmille riittävästi avattu.

Kommentointiaikana ei ole ollut tietoa asetusten laadinnasta ja asetusten sisällöstä – näillä on kuitenkin merkittävä rooli kokonaisuuden kannalta. Kokonaisuuden toimivuuden arviointi on siis mahdotonta valmistelun keskeneräisyydestä johtuen.

Lainvalmisteluprosessiin sisältyviä lainsäädännön arviointineuvoston ja Kuntatalouden ja -hallinnon arviointineuvoston (kuthanek) lausuntoja ei ole ollut käytettävissä.

Puutteellisista aineistoista ja kireästä kommentointiaikataulusta johtuen lakiluonnosten sisältöä ei ole mahdollista kommentoida. Uudenmaan kaavoittajat tuovat kuitenkin esiin huolensa liittyen yhdyskuntarakenteen hajautumiseen ja maapolitiikkaan: Lakiuudistus vaikuttaa toimivan tavoitteitaan vastaan, kun yhdyskuntarakenteen hallintaa vaikeutetaan. Tämä on merkittävä ongelma Uudenmaan kaltaisella nopeasti kasvavalla alueella sekä ympäristön että kuntatalouden näkökulmasta. Hajautumisen hillinnän vaikeutuminen vaikeuttaa mm. maankäytön ja liikenteen hiilijalanjälkeen, kestävään yhdyskuntarakenteeseen, hiilineutraaliin yhteiskuntaan, luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen sekä yhdyskuntarakenteen sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyysliittävien hallitusohjelmavoitteiden saavuttamista - eikä myöskään vastaa mihinkään hallitusohjelmavoitteeseen.

Edellä kuvatuista lähtökohdista johtuen ja annetussa ajassa ei ole mahdollista riittävästi perehtyä lain ja lakien sisältöön ja valmistella palautetta, eikä myöskään käsitellä asiaa kuntien luottamuselimissä. Kuuleminen lainvalmistelussa on selkeästi riittämätöntä.

Lainvalmistelussa tulee ottaa mm. edellä mainittujen seikkojen johdosta aikalisä. Tämä johtaa maankäyttö- ja rakennuslain uudistamisen siirtymiseen väistämättä seuraavalle vaalikaudelle. Näköpiirissä on vahvasti myös mahdollisuus, että eduskuntakäsittelyyn saattaa olla tulossa meneillään olevan vaalikauden viimeiselle vuodelle merkittäviä lainsäädäntöhankkeita myös mm. puolustuspolitiikkaan kytkeytyen. Näihin ei ole hallitusohjelmassa varauduttu, joten ne saattavat ohittaa jopa ns. ei-kiireellisimmän lainsäädännön valmistelun. Tämäkin puoltaisi maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen valmistelun siirtämistä eteenpäin.

Allekirjoittajana:

Uudenmaan liiton MRL-klinikan jäseniä ja Uudenmaan kuntien kaavoittajia sekä muita maankäytön ohjauksesta vastaavia viranhaltijoita